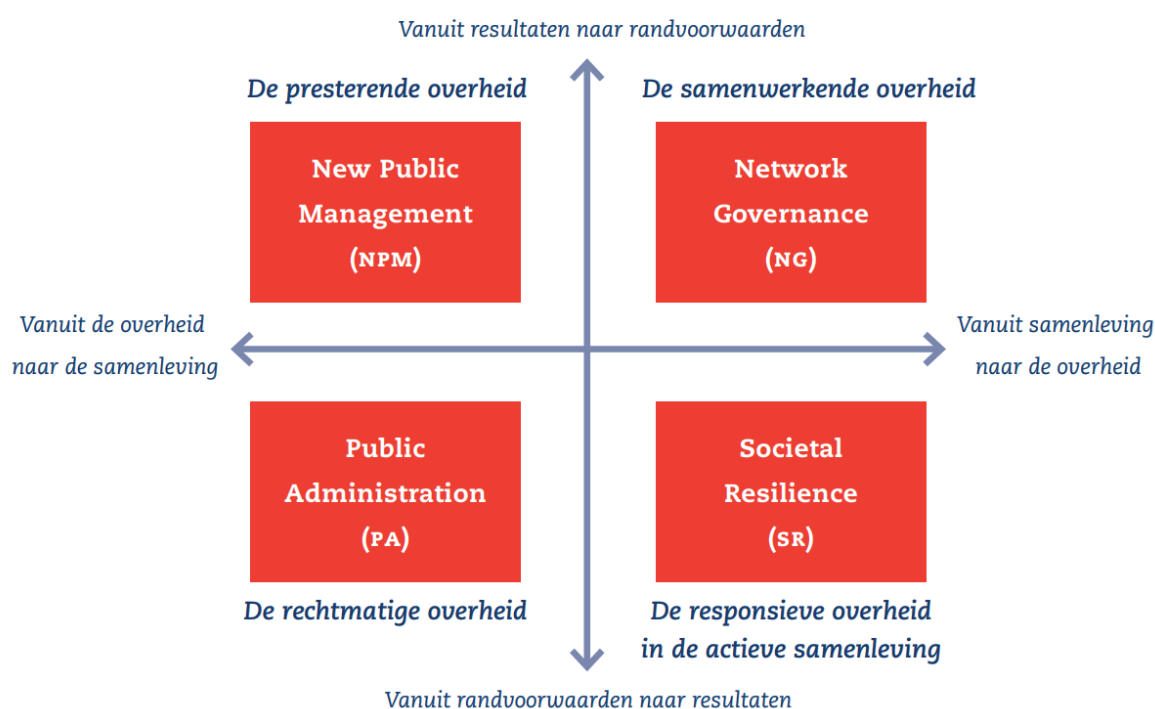

1.1 Schakelen tussen 4 vormen van overheidssturing

Overheidssturing

MIA

De overheid heeft verschillende rollen nodig waarmee ze sturing kan geven om maatschappelijke doelen te bereiken. Ook, of misschien wel juist, in transitieprocessen draagt het maken van een goede afweging tussen de rollen bij aan het bereiken van waardecreatie en het bereiken van de beoogde doelen. De voornaamste rollen worden beschreven door Van der Steen et al. (2015), zie Figuur 4:

Figuur 4: De vier vormen van overheidssturing, Van der Steen et al. (2015)

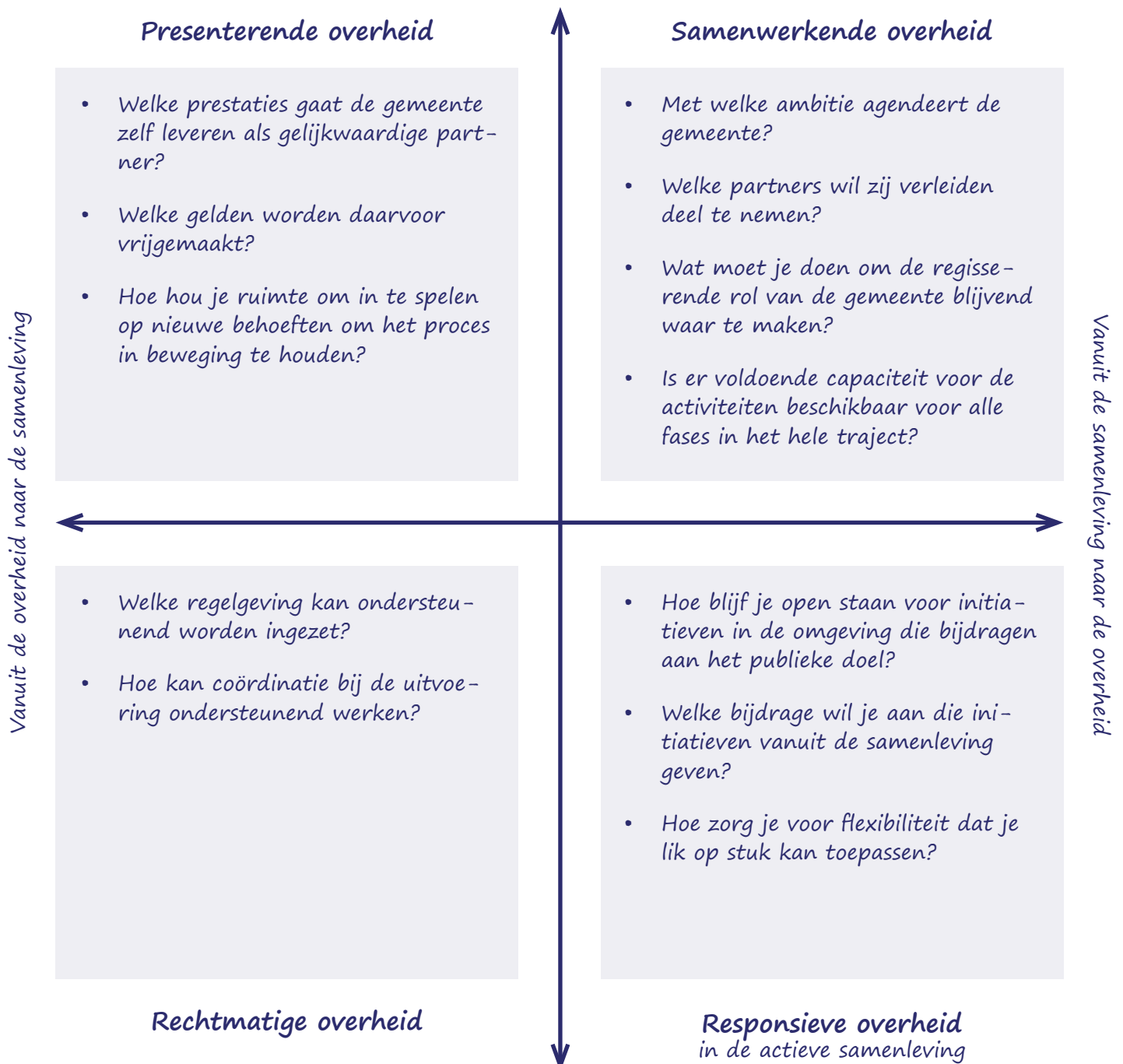
1. **De rechtmatige overheid** zorgt voor goede ondersteunende regelgeving, subsidies en het borgen van randvoorwaarden.
2. **De presterende overheid** levert concrete producten. De overheid kan die zelf leveren (denk aan uitkeringen) of via derden (denk aan welzijnswerk).
3. **De samenwerkende overheid** zet in op regievoering en brengt convenanten tot stand tussen de betrokken partijen, zoals energieleveranciers en woningbouwcorporaties.
4. **De responsieve overheid** stimuleert en sluit aan bij bewegingen en initiatieven vanuit burgers en wijken die passen binnen het streven naar de maatschappelijke doelen (bijvoorbeeld de energietransitie of wijkontwikkeling).

Oefening: Organiseren vanuit de 4 rollen van de overheid

Bij de start van de wijkaanpak bekijk je of je vanuit de verschillende rollen van de overheid klaar staat om het aankomende proces te realiseren. Het invullen van de vragen bij elk van de kwadranten kan daarbij helpen. Overigens is dit geen eenmalige exercitie; tijdens de verschillende fases is het nuttig om deze exercitie opnieuw te doen. Enerzijds omdat de omstandigheden in de gemeente veranderen, anderzijds omdat iedere fase een iets ander accent vereist van de rollen die van de gemeente worden verwacht.

Vanuit resultaten naar randvoorwaarden

Vanuit randvoorwaarden naar resultaten

Bij een integrale wijkaanpak zal meestal sprake zijn van een overheid die meerdere rollen tegelijk vervult. Het besef dat de overheid de energietransitie en de wijkontwikkeling niet zelf kan realiseren en afhankelijk is van andere partners dwingt de overheid om aandacht te besteden aan de rechter kwadranten van de samenwerkende en responsieve overheid:

- Ze moet goed zijn in agenderen van de problematiek waarbij ze andere partijen meeneemt in een wenkend perspectief. Ook moet ze die partijen aan het maatschappelijke doel weten te committeren terwijl ze de voortgang bij de realisatie in de gaten houdt. Hiervoor pakt de overheid de rol van kadersteller, regisseur en integrator.
- Ze moet constant kijken naar ontwikkelingen in de omgeving waar ze bij aan wil haken om de maatschappelijke doelen te realiseren (denk bijvoorbeeld aan het ontstaan van energie-coöperaties).

Tegelijk zal de overheid om de regiefunctie te behouden ook zelf aan de bak moeten om de partijen betrokken te houden en bij te dragen aan het bereiken van het doel. Alleen het samen brengen van partijen (het 3e kwadrant) is daarvoor niet voldoende. Ze zal de gewenste ontwikkelrichting kunnen ondersteunen door activiteiten uit te voeren in de linker kwadranten van de presterende en rechtmatige overheid:

- Wet- en regelgeving kan bijdragen aan het creëren van een level-playing field, bijvoorbeeld door kaders te stellen waar partijen zich aan dienen te houden. Dit gaat bijvoorbeeld over het zekerstellen van (energie)prestaties in de bouw en het onderhoud van de infrastructuur.
- Ook zal de overheid zelf een actieve prestatie moeten leveren die de realisatie van het maatschappelijke doel mogelijk maakt. Aangezien zij grote inkoopkracht hebben, maar ook om serieus genomen te worden als partner in de energietransitie. Denk hierbij aan extra geld voor opleidingen en trainingen van burgers, inzet van maatschappelijk werk voor verbeteren van de positie van bewoners en extra gelden om de onrendabele top van investeringen in veiligheid en gezondheid toch mogelijk te maken.

Meer weten?

Lees [Sedimentatie in sturing](#) van Van der Steen et al. (2015) of [Legitimizing Transformative Government](#) van Braams et al. (2021).

Notities: Organiseren vanuit de 4 rollen van de overheid

*Neem de vragen uit het kwadrant op de vorige pagina goed door.
Beantwoord hieronder de vragen die nu het meest relevant zijn.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....